

ONDINE

RAUTAVAARA

MISSA A CAPPELLA

SACRED CHORAL WORKS

Latvian Radio Choir
Sigvards Klāva

EINOJUHANI RAUTAVAARA (1928)

	Missa a cappella	26'31
1	I Kyrie	2'38
2	II Gloria	4'19
3	III Credo	6'09
4	IV Sanctus	4'41
5	V Benedictus	4'01
6	VI Agnus Dei	4'43
7	Psalm of Invocation	2'26
8	Evening Hymn	2'29
	Missa Duodecanonica	3'35
9	I Kyrie	0'48
10	II Sanctus	1'52
11	III Agnus Dei	0'55
12	Ave Maria gratia plena	4'42
13	Canticum Mariae Virginis	8'51
14	Our Joyful'st Feast	4'39
15	Die erste Elegie	10'12

LATVIAN RADIO CHOIR

SIGVARDS KĻAVA, conductor

Profound issues of life and religion

Einojuhani Rautavaara (b. 1928) has often described himself as a mystic. He is fond of describing composing as an inexplicable, even miraculous process and refers to Thomas Mann's conception of "a work of art having a sort of metaphysical will of its own; the work wants to be born, and its creator is simply an intermediary". This mystification of the creative process seems only appropriate and even justifiable in the case of Rautavaara: there is a strong sense of mystical and metaphysical experience, of seeking to transcend the material world, in his music. Its Neo-Romantic sonorities and soaring arcs have a radiance all their own, expressing the inexpressible in music.

The metaphysical element is very much to the fore in those of Rautavaara's choral works that have a religious text or subject. He himself subscribes to the definition proposed by early 19th-century German theologian and philosopher Friedrich Schleiermacher that being religious means having an "affinity for infinity" (*Sinn und Geschmack für das Unendliche*). This is quite a broad definition of religious feeling, and Rautavaara certainly explores its breadth in his sacred works. He has written a great deal of sacred music, including works subscribing to the Lutheran, Catholic and Orthodox traditions.

The **Missa a cappella** is one of Rautavaara's most significant recent works, but its roots go far back in time. In fact, Rautavaara was planning to write a mass in the early 1970s, but at that time he only completed the movement that was subsequently published as a separate work, the *Credo* (1972).

He returned to the project in the early 2010s, motivated by a joint commission from a large number of parties (the Netherlands Radio Choir, the Father Arthur Bridge Foundation for Ars Musica Australis, the Cheltenham Music Festival and the Swedish Radio Choir), and completed an entire mass setting around the earlier *Credo*. When the Netherlands Radio Choir premiered the work in Utrecht in November 2011, it was exceptionally warmly received with a standing ovation, and the concluding *Agnus Dei* was encores.

The *Missa a cappella* is in Rautavaara's late-period Neo-Romantic synthesis style in which his other recent works are also cast; however, here this style seems particularly apt for expressing the Christian sentiments underlying the Catholic liturgy. The choral texture is mainly homophonic but highly variable in colour and setting, with the occasional solo voice to lend variety. There are touches of the archaic sound of Gregorian chant here and there.

The *Kyrie* opens with a softly pulsating sound field, with two solo sopranos and the male voices tracing lines over and under it, respectively. The *Gloria* opens in a rugged, archaic mood but softens towards its end, introducing broader and more intensive melodies.

The most extensive movement of the work, the *Credo*, was completed nearly 40 years before the rest of the work, but one would never know: it fits in seamlessly with the rest in style and expression. The movement opens with an energetic rhythmic passage over which a melodic line in parallel fourths harks back to Gregorian chant and organum. The movement eases into a tranquil meditation before returning to the energy of the opening.

The *Sanctus* is slow, calm and glowing to start with but acquires a wider melodic sweep as it progresses. The *Benedictus* continues in a restrained vein; the sound field with surrounding melodies from the *Kyrie* returns. The *Agnus Dei* has a timeless beauty and introvert coherence that provides a wonderfully compelling conclusion to the work; it demonstrates that an impressive ending does not need power or grand gestures.

Rautavaara's most extensive sacred choral work to date is the **Vigilia**, a work steeped in Orthodox mysticism. Completed in the early 1970s, it was premiered at Uspensky Cathedral in Helsinki in two parts: the Vespers in 1971 and the Matins in 1972. In the late 1990s, Rautavaara adapted the work into a concise concert version lasting about one hour. This was given its first performance in Helsinki in 1997.

Two of the 48 movements of *Vigilia* have been published separately – *Avuksihuutopsalmi* (Psalm of Invocation) and *Ehtoohymni* (Evening Hymn). Both are from the Vespers. Although *Vigilia* was originally in Finnish, these two extracts are here performed in English; the 1997 concert version was published with a sung translation in English for the benefit of foreign choirs.

Rautavaara went through a number of styles and practices in his career. In the late 1950s and early 1960s, he worked with dodecaphony following a trip to Ascona in Switzerland to study the technique with Wladimir Vogel. However, it is typical for Rautavaara's personality that even many of the works from his dodecaphonic period have a strong Romantic flavour.

Missa duodecanonica (1963) is a textbook example of twelve-tone technique. It is an extremely concise *missa brevis* where each of the three movements (*Kyrie*, *Sanctus*, *Agnus Dei*) is a brief canon

on the twelve-tone row on which the work is based. The same period also yielded the *Ave Maria* (1957). Originally written for male choir, it is here recorded in a new version for mixed choir titled **Ave Maria gratia plena**.

Canticum Mariae Virginis (1978), like *Missa duodecanonica* and *Ave Maria*, draws on the Catholic tradition, but unlike its predecessors it occupies a completely different sound world, one of Neo-Romanticism and mystical sonority. The work combines two texts, the hymn 'Ave maris stella' and 'Gaude Maria Virgo'; but these are appear superimposed rather than consecutively. In the opening, for instance, a sound field emerges on the words 'Ave maris stella', while 'Gaude Maria Virgo' is first stated by the sopranos superimposed on the field.

Romantic as it sounds, Rautavaara's late synthetic style is highly constructivist in nature. The work opens with a strict canon, and there are many symmetrical structures built into the music; but this structured approach detracts not one bit from the captivating beauty of the spiritual mystery and the lovely sounds of the music. Rautavaara himself noted that "an archaic sound may be heard in the slow, 'unending' texture, in the simple melodic lines that often conclude with a flourish, and in the parallel fourths".

Rautavaara has written a number of choral works in recent years besides the *Missa a cappella*. **Our Joyful'st Feast** (2008) is a Christmas piece, a lucid and melodically rich setting of texts by two English Renaissance poets. 'When icicles hang' is a song from Shakespeare's comedy *Love's Labour's Lost*, while the fragment 'Some say that ever' comes from *Hamlet*. The remainder is an extract from a lengthy Christmas poem by Shakespeare's contemporary George Wither. Rautavaara describes the texts as having the sort of earthy Renaissance joy of living that is eminently suited to a European Christmas even hundreds of years later.

The distinction between questions of religion and questions of one's outlook on life in general may be vague and sometimes impossible to draw. Austrian poet Rainer Maria Rilke did not write religious poetry as such in his *Duino Elegies* (1912–1922), his best-known work, but its verses do plumb the depths of ultimate existential questions.

Rautavaara became acquainted with Rilke's elegies at an early age, and he notes that Rilke's angel (*Ein jeder Engel ist schrecklich* – Every angel is terrible) became a sort of Jungian animus figure for him. It is Rilke's unconventional portrayal of angels as terrible figures of power rather than the usual Christian idealised view that underlies the 'angelic' titles that Rautavaara began to give some of his works in the 1970s (*Angels and Visitations, Angel of Dusk, Playgrounds for Angels, Angel of Light*).

When the international choral association Europa Cantat commissioned an extensive choral work from Rautavaara in the early 1990s, he realised that the time had come to give Rilke's angels vocal expression. The text of **Die erste Elegie** (1993) is an extensive set of extracts from the first Elegy in Rilke's *Duino Elegies*. Rautavaara reports that he wrote the work in an inspired burst of confident progress, as if the work had been seeking its shape in his subconscious for years before he came to write it down.

Die erste Elegie is a slowly unfolding, complex and contrasting work that is more meditative and philosophical than dramatic. It breathes in broad arcs, and its rich texture is punctuated by solo utterances. Typically for Rautavaara's late style, the work is a synthesis of abundant Neo-Romantic sounds and a free application of twelve-tone technique. The composer notes that "the musical material is derived from a twelve-tone row that forms four triads, but used in a manner contrary to the dictates of strict dodecaphony. The tone of the work is thus soft, poetic and expressive for all that it is dramatic."

Kimmo Korhonen

Translation: Jaakko Mäntyjärvi

The Latvian Radio Choir is a full-time professional chamber choir founded in 1940. Chief Conductor Sigvards Kļava and Conductor Kaspars Putniņš have been leading the Choir since 1992. The Choir's repertoire extends from the Renaissance to the present day, and its main focus is on exploring the capabilities of the human voice and seeking to push its limits. A major part of the repertoire is dedicated to contemporary music and composers of the 20th and 21st centuries. The Choir is also open to creative experiments and often participates in dramatic performances and multimedia projects. The Choir regularly commissions works from leading Latvian composers such as Pēteris Vasks and Ēriks Ešenvalds. In addition to its frequent engagements with the Latvian Radio, the Choir has made numerous internationally critically acclaimed CDs, including a series of a dozen albums in association with Le Festival de Radio France et Montpellier. Recently, the Choir has collaborated with such outstanding artists and ensembles as Stephen Layton, Tõnu Kaljuste, Lars Ulrik Mortensen and Concerto Copenhagen, Esa-Pekka Salonen and the Swedish Radio Symphony Orchestra. The Choir frequently performs at festivals, for example at the Montpellier Radio festival in France, the Austrian Klangspuren festival, the Baltic Sea Festival, TENS0 Days and the Haarlem Choir Biennale. The Latvian Radio Choir is a seven-time recipient of the Great Music Award of the Latvian government and a founding member of TENS0, a European exchange and research network for professional chamber choirs.

www.radiokoris.lv

Sigvards Kļava began working with the Latvian Radio Choir in 1987 and was appointed its Chief Conductor and Artistic Director in 1992. As one of Latvia's most prolific choral conductors, Sigvards Kļava has collaborated with every leading choir and orchestra in the country to perform the great works in the standard repertoire, in addition to conducting most premieres of new choral works by Latvian composers. He has recorded over 20 CDs with the Latvian Radio Choir. Sigvards Kļava has also been Chief Conductor at a number of Latvian and Nordic song festivals. He is a co-founder of the Latvian new music festival ARENA and remains a member of its artistic board. He teaches young conductors at the Choral Department of the Latvian Academy of Music and at the Choral College of the Riga Lutheran Cathedral. Sigvards Kļava has received the Latvian Great Music Award and the Latvian Cabinet of Ministers Award.

Latvian Radio Choir

Uskonnollisten elämänkysymysten äärellä

Einojuhani Rautavaara (s. 1928) on usein korostanut taiteilijaolemuksensa mystikonlaatua. Hän tuo mieluusti esiin säveltäjäntyön selittämättömiä, jopa ihmeenkaltaisia piirteitä ja puhuu Thomas Mannin ajatuksia lainaten ”eräänlaisesta metafysisestä teoksen omasta tahdosta, teoksen, joka haluaa syntyä ja käyttää tekijäänsä vain välikappaleena”. Juuri Rautavaaran tapauksessa luovan työn mystifiointi tuntuu ymmärrettävältä ja jopa perustellulta, sillä samanhenkinen mystiseen ja metafyyseen kokemukseen viittaava sävy, ikään kuin kurkottuminen aineellisen maailman tuolle puolen, väärittää vahvasti myös hänen musiikkiin. Sen usein uusromanttisissa soinneissa ja kaaroksissa on omaa ainutkertaista säteilyään, sanoin tavoittamattoman tavoittamista musiikin keinoin.

Rautavaaran uskonnollisiin teksteihin ja aiheisiin perustuvissa kuoroteoksissa metafyyseen elementti on vahvasti mukana. Hän on pitänyt itselleen läheisenä 1800-luvun alun saksalaisen teologin ja filosofin Friedrich Schleiermacherin määritelmää, jonka mukaan uskonnollisuus on ”mieltymystä äärettömyyteen” (”Sinn und Geschmack für das Unendliche”). Määritelmä antaa uskonnollisuudelle väljät rajat, ja Rautavaara on käyttänyt taiteilijan vapauttaan laaja-alaisesti uskonnollisissa teoksissaan. Hän on kirjoittanut suuren määrän aiheeltaan hengellistä musiikkia, johon sisältyy sekä luterilaiseen, katoliseen että ortodoksiseen traditioon liittyviä teoksia.

Missa a cappella kuuluu Rautavaaran viime vuosien huomattavimpiin teoksiin, mutta sen juuret ovat vuosikymmenien päässä menneisyydessä. Rautavaara suunnitteli 1970-luvun alussa laajamuotoisen messun säveltämistä, mutta tuolloin teoksesta valmistui vain yksinäinen *Credo*-osa vuonna 1972.

Rautavaara palasi hankkeen pariin 2010-luvun alussa ja sävelsi vanhan *Credo*-osan ympärille kokonaisen messun saatuaan teostilauksen laajalta tilaajajoukolta (Hollannin radion kuoro, Father Arthur Bridge Foundation for Ars Musica Australis, Cheltenhamin musiikkijuhlat sekä Ruotsin radion kuoro). Kun Hollannin radion kuoro kantoesitti teoksen Utrechtissä marraskuussa 2011, se sai poikkeuksellisen lämpimän vastaanoton: yleisö osoitti seisaallaan suosiotaan ja päätösosa *Agnus Dei* esitettiin encorena.

Missa a cappellassa sytty soimaan Rautavaaran myöhäiskauden uusromanttinen synteesityyli, joka on tuttua myös muista hänen viime aikojen teoksistaan mutta joka tuntuu sopivan erityisen hyvin messusävellyksen taustalla olevien kristillisten tunteiden ilmentämiseen. Kuorotekstuuri

on pääosin homofonista mutta sävyiltään ja asetelmiltaan moni-ilmeisesti vaihtelevaa ja siellä täällä soolorepliikkien rikastamaa. Paikoin soinnissa on myös vanhan gregoriaanisen kirkkolaulun arkaaisuutta.

Kyrien alussa maalataan pehmeästi havisevaa sointikenttää, jonka ylle (naisäännet) ja alle (miesäännet) melodialinjat alkavat piirtyä; sointi on valontäyteinen ja kuulas. *Gloria* puhkeaa soimaan vahvoissa, karun arkaaisissa tunnelmissa, mutta taittuu pehmeäsointisemmaksi ja kasvaa vähitellen kohti laajakaarisempia ja intensiivisempiä melodioita.

Vaikka messun laajin osa *Credo* on valmistunut jo lähes neljäkymmentä vuotta ennen muuta teosta, se niveltyy tyyllillisesti ja ilmaisullisesti saumatta osaksi kokonaisuutta. Sen avaa rytmisesti tehokkaasti sykkivä ja energinen taite, jonka rinnakkaiskuluissa voi *Glorian* tapaan aistia gregoriaanisen kirkkolaulun tunnelmaa. Energisestä alustaan teos tasaantuu kauniiksi ja sisäistyneeksi mietiskelyksi, mutta lopussa rytminen ja energinen ilmaisu palaa.

Sanctus alkaa hidasliikkeisenä ja levollisena, harmonioiltaan valonhehkuisena, mutta kasvaa laveiden melodioiden kaarroksiksi. *Benedictus* jatkaa pääosin hillityissä tunnelmissa ja rikastaa ilmaisuun samantapaisella sointikentän ja melodia-aihelmien tekstuurilla kuin *Kyriessä*. *Agnus Dei* on ajattomassa kauneudessaan ja sisäistyneessä eheydessään teoksen ihmeenomaisen koskettava päätös; se osoittaa, että teos voi huipentua myös muutoin kuin kasvamalla suureen voimaan ja suuriin eleisiin.

Rautavaaran laajin hengellinen kuoro-teos on ortodoksista mystiikkaa huokuva **Vigilia**. Teos valmistui 1970-luvun alussa ja kantaesitettiin Helsingin Uspenskin katedraalissa, ehtoopalvelus 1971 ja aamupalvelus 1972. Rautavaara muokkasi alkuperäisestä *Vigiliasta* 1990-luvun jälkipuolella tiiviimmän, tunnin mittaisen konserttiversioon, joka kuultiin ensimmäisen kerran Helsingissä lokakuussa 1997.

Kaikkiaan 48 erillistä numeroa käsittävästä Vigiliasta on sittemmin julkaistu kaksi osaa (*Avuksihuutopsalmi* ja *Ehtoohymni*) erillisinä kappaleina, molemmat sen ensimmäisestä, ehtoopalvelukseen liittyvästä pääosasta. *Vigilia* on sävelletty alun perin suomeksi, mutta kaksi laulua esitetään tässä englanniksi; Rautavaara muokkasi englanninkielisen version *Vigiliasta* vuoden 1997 version yhteydessä ulkomaisten kuorojen esityksiä varten.

Rautavaaran monivaiheisella uralla 1950-luvun loppu ja 1960-luvun alku olivat hänen dodekafonista kauttaan. Hän kävi vuonna 1957 opintomatalla Sveitsin Asconassa, jossa hän opiskeli riviteknikkaa Vladimir Vogelín johdolla. Kuvaavaa Rautavaaran säveltäjäpersoonalle on kuitenkin se, että myös monissa hänen dodekafonisen kautensa teoksissa on vahva romanttinen tunnelataus.

Missa duodecanonicassa (1963) riviteknikka esiintyy paljaimmillaan. Kyseessä on äärimmäisen tiiviiksi puristettu missa brevis –tyyppinen sävellys, jonka jokainen osa (*Kyrie, Sanctus, Agnus Dei*) rakentaa lyhyen kaanonin lähtökohtana olevasta 12-sävelrivistä. Hiukan varhaisempi saman kauden teos on *Ave Maria* (1957). Kuulas ja puhdaspiirteinen teos valmistui alun perin mieskuorolle, mutta tässä se kuullaan uutena versiona sekakuorolle nimellä **Ave Maria gratia plena**.

Canticum Mariae Virginis (1978) jatkaa *Missa duodecanonican* ja *Ave Marian* katolista traditiota edustavalla linjalla mutta laajemmissa mitoissa ja toisenlaisessa, jo uusromanttisesta soinnin mystiikasta kumpuavassa tyylimaailmassa. Teoksessa on yhdistetty kaksi eri tekstiä, hymni ”Ave Maris Stella” sekä ”Neitsyt Marian ylistysvirsi”, ei kuitenkaan peräkkäin vaan limittäin ja päällekkäin; esimerkiksi alussa staattisena sointipintana kuultavan ”Ave Maris Stellan” ylle piirtyy ”Gaude Maria virgon” melodialinjoja.

Rautavaaran myöhemmän kauden synteesityylille ominaisesti musiikin uusromanttisten sointien taustalla on pitkälle vietyä konstruktivistista ajattelua: teos esimerkiksi alkaa tarkasti kontrolloituna kaanonina ja musiikissa on myös erilaisia symmetrioita. Hengellisen mysteerin ja kauniiden sointien vangitsevaa lumoa konstruktivismi ei kuitenkaan lainkaan himmennä. Rautavaara on todennut, että ”arkaainen sävy on tuntuville hidassliikkeisessä, ’loppumattomassa’ linjassa ja yksinkertaisissa, usein melismoihin päättyvissä melodioissa sekä puhtaiden kvarttien rinnakkaiskuluissa”.

Missa a cappellan lisäksi Rautavaara on muutamina viime vuosina kirjoittanut muitakin kuoroteoksia. **Our Joyful'st Feast** (2008) liittyy joulun tunnelmiin. Sen valoisain, melodisesti rikkaan ja vuolaan musiikin lähtökohtana on ollut kahden englantilaisen renessanssin ajan runoilijan tekstiä. Shakespearelta on valikoitunut mukaan katkelma ”When icicles hang” komediasta *Turhaan lemмен tuohua* (*Love's Labour's Lost*) sekä katkelma ”Some say that ever” *Hamletista*. Lisäksi mukana on jaksot Shakespearen nuoremman aikalaisen George Witherin laajasta joulurunosta. Rautavaaran mukaan teksteissä on sellaista maanläheistä renessanssin ajan elämäniloa, joka soveltuu eurooppalaiseen jouluun myös vuosisatoja myöhemmin.

Uskonnollisten ja yleisemmin elämäntarkastuksellisten kysymysten välinen ero voi olla häilyvä ja usein mahdotonta määritellä tarkasti. Itävaltalaisen runoilijan Rainer Maria Rilken tunnetuin kokoelma *Duino elegiat* (1912–22) ei lukeudu varsinaisen uskonnollisuuden piiriin, mutta syviä, olemassaolon perimmäisiä kysymyksiä senkin säikeissä nousee esiin.

Rautavaaralle Rilken elegiat ovat olleet tuttuja jo nuoruudesta saakka, ja hänen mukaansa runojen enkelistä ("Ein jeder Engel ist schrecklich" - Kauhea on joka enkeli) tuli hänelle eräänlainen jungilainen animus-hahmo. Juuri Rilken epäsovinnainen enkeli-hahmo – enemmän kuin esimerkiksi kristinuskon ihanteelliset enkeli-tulkinnat – ovat olleet 1970-lähtien Rautavaaran enkeli-aiheisten teosotsikkojen taustalla (*Angels and Visitations, Angel of Dusk, Playgrounds for Angels, Angel of Light*).

Kun kansainvälinen kuoroliitto Europa Cantat 1990-luvun alussa tilasi Rautavaaralta laajan kuoroteoksen, oli koittanut oikea hetki antaa Rilken runoudelle myös vokaalinen muoto. Teokseen **Die erste Elegie** (1993) Rautavaara valitsi laajoja katkelmia Rilken ensimmäisestä *Duino elegiasta* ja kirjoitti teoksen oman kertomansa mukaan innoittuneissa tunnelmissa, nopeasti ja varmasti, ikään kuin teos olisi jossain alitajunnassa hakenut vuosikymmenien kuluessa muotoaan ennen varsinaista sävellystapahtumaa.

Die erste Elegie on laveasti rakentuva ja monipolvinen, erilaisine tunnelmineenkin enemmän maalausfilosofisesti pohdiskeleva kuin dramaattisesti kärjistyvä teos. Teoksen hengitys on laajakaarista, ja tekstuuria rikastavat soolorepliiikit. Teos on Rautavaaralle tyypillinen synteesi uusromanttisesta vuolaudesta ja vapaasti käsitellystä rivitekniikasta. Säveltäjän mukaan "musiikin sävelmateriaalin lähtökohtana oli neljästä kolmisoinnusta muodostunut 12-sävelrivi, jota kuitenkin käytettiin aivan eri tavalla kuin atonaalisessa tekniikassa on sääntönä. Niinpä sävy on dramaattisenakin pehmeä, runollinen, ilmaiseva."

Kimmo Korhonen

Latvian radion kuoro on täysipäiväisesti toimiva ammattikamarikuoro, joka perustettiin vuonna 1940. Ylikuoronjohtaja Sigvards Kļava ja kuoronjohtaja Kaspars Putniņš ovat olleet kuoron johdossa vuodesta 1992. Kuoron ohjelmisto kattaa ajan renessanssista nykypäivään, ja kuoron keskeisenä pyrkimyksenä on tutkia ja laajentaa ihmisäänen ilmaisun rajoja. Suuri osa ohjelmistoa on 1900- ja 2000-lukujen säveltäjien teoksia. Kuoro osallistuu myös luoviin ja kokeileviin projekteihin ja on usein mukana näyttämöesityksissä ja multimediateoksissa. Kuoro tilaa säännöllisesti uusia teoksia johtavilta latvialaisilta säveltäjiltä, mm. Pēteris Vasksiilta ja Ēriks Ešenvaldsilta. Latvian radion puitteissa tekemänsä työn ohessa kuoro on julkaissut useita kansainvälisesti kiitettyjä levyjä, mm. kymmenkunta levyä yhteistyössä Le Festival de Radio France et Montpellier -musiikkijuhlien kanssa. Viime aikoina kuoron yhteistyökumppaneina on ollut merkittäviä taiteilijoita ja orkestereita kuten Stephen Layton, Tõnu Kaljuste, Lars Ulrik Mortensen ja Concerto Copenhagen sekä Esa-Pekka Salonen ja Ruotsin radion sinfoniaorkesteri. Kuoro esiintyy usein musiikkijuhlilla, kuten Montpellier Radio -musiikkijuhlilla Ranskassa, Klangspuren-festivaalilla Itävallassa, Itämeri-festivaalilla, TENSO-päivillä ja Haarlemin kuorobiennalessa. Latvian radion kuorolle on myönnetty Latvian valtion suuri musiikkipalkinto viisi kertaa, ja kuoro on myös eurooppalaisen ammattikamarikuorojen vaihto- ja tutkimusverkoston TENSON perustajajäsen.

www.radiokoris.lv

Sigvards Kļava alkoi työskennellä Latvian radion kuoron kanssa vuonna 1987 ja nimitettiin sen ylikuoronjohtajaksi ja taiteelliseksi johtajaksi vuonna 1992. Hän on Latvian monipuolisimpia kuoronjohtajia ja on johtanut maan merkittävimpiä kuoroja ja orkestereita. Hän on johtanut niin perusohjelmistoa kuin latvialaisten säveltäjien kuoroteosten kantaesityksiä. Sigvards Kļava on tehnyt yli 20 levyä Latvian radion kuoron kanssa ja on toiminut johtajana useilla latvialaisilla ja pohjoismaisilla musiikkijuhlilla. Hän on eräs latvialaisen ARENA-nykymusiikkifestivaalin perustajista ja edelleen sen taiteellisen toimikunnan jäsen. Hän opettaa kuoronjohtoa Latvian musiikkikorkeakoulussa ja Riian luterilaisen tuomiokirkon kuoro-opistossa. Sigvards Kļavalle on myönnetty Latvian valtion suuri musiikkipalkinto ja Latvian hallituksen palkinto.

Publishers: Boosey & Hawkes (Christmas Carol, Missa a cappella, Our Joyful'st feast), Fennica Gehrman (Die erste Elegie, Missa Duodecanonica, Two Extracts from the Vigil), Sulasol (Canticum Mariae virginis)

Recordings: St John's Church, Riga, Latvia, 10, 14–15 January, 11–12 February 2013

Executive Producer: Reijo Kiilunen

Recording Engineer: Andris Ūze

Editing: Sigvards Kļava

Digital Mastering: Enno Mäemets – Editroom Oy

© 2013 Ondine Oy, Helsinki

© 2013 Ondine Oy, Helsinki

Booklet Editor: Elke Albrecht

Photos: Jānis Deinats (Sigvards Kļava), Pekka Hako (Einojuhani Rautavaara), Gatis Rozenfelds (Latvian Radio Choir)

Cover: Pekka Hepoluhta

Design: Armand Alcazar

Einojuhani Rautavaara

